

Література:

1. Боголюбский С.И Селекция сельскохозяйственной птицы - М: ВО Агропромиздат, 1991. - 284 с.
2. Бородай В., Задорожний В, Коваленко В. Новий селекційний матеріал птиці для присадибних і фермерських господарств. – Тваринництво України, 1997 №7.СЛ2
3. Злочевская К. Современный генофонд сельскохозяйственной птицы - Птицеводство, 1995 № 1, с. 12.
4. Коган З.М Признаки экстерьера и интерьера у кур. - Новосибирск: Наука, 1979. - 294 с.
5. Кочиш И.И. Селекция в птицеводстве. – М.: Колос, 1992. - 268 с.
6. Лукьянова В.Д., Косенко Н.Ф., Коваленко В.П, и др. Селекционно-генетическая работа в птицеводстве. – К.: Урожай, 1979. - 134с.
7. Никитин В.П. Птицеводство. - М: Государственное издательство сельскохозяйственной литературы 1955, - 445 с.
8. Сметнев С.И. Птицеводство. - М: Колос, 1978. - 300с.

УДК 636.082.36.575.1

ЗАЛЕЖНІСТЬ МІЖ КОЛЬОРОМ ЖИРОПОТУ ВОВНИ ТА ЖИВОЮ МАСОЮ І ДОВЖИНОЮ ШТАПЕЛЮ ТАВРІЙСЬКИХ МЕРИНОСІВ АСКАНІЙСЬКОЇ ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ

**М.В.ШТОМПЕЛЬ – д.с.-г.н., професор,
І.І.АНТОНІК – аспірант, Національний аграрний університет, м.Київ**

Таврійський внутрішньопородний тип асканійських тонкорунних овець створено за участю австралійських мериносів [2]. Для практичних цілей використано широку породну різноманітність овець за спадковими задатками вовнової і м'ясної продуктивності. Найбільш вдалий загальний ефект селекційного поєднання переваг асканійських тонкорунних овець і австралійських мериносів досягнуто в племзаводі "Червоний чабан" Херсонської області [7]. Це стосується величини і швидкості тварин за живою масою та чисельних показників вовнової продуктивності. У світовому породному генофонді мериносів асканійські тонкорунні вівці не мають рівних за живою масою [4]. Серед специфічних особливостей вовнової продуктивності австралійських овець (найкращих в світі мериносів) чільне місце займають колір жиропоту і довжина штапелю [5]. Закономірності поєднання градацій кольору жиропоту з показниками живої маси і довжини вовни мало досліджені у тонкорунних

овець взагалі [1,3] і зовсім не вивчені у овець таврійського типу – найкращих мериносів України. Це важливі компоненти визначення напрямку і цілей селекції овець за комплексним рівнем продуктивності [6,8] в умовах виходу країни на світовий ринок мериносового вівчарства.

Матеріал і методика дослідження. Робота виконана на поголів'ї мериносових овець племзаводу “Червоний чабан” Херсонської області. Враховано всі статеві і вікові групи тварин в стаді. У межах кожної групи сформовані підрозділи поголів'я овець з різним кольором жиропоту: білим, світлим, кремовим.

Продуктивність тварин і колір жиропоту визначені при бонітуванні та деталізовані за взятими зразками вовни в лабораторії селекції овець Національного аграрного університету України.

Результати досліджень. Середні показники розвитку живої маси і довжини штапелю у овець різних статевих і вікових груп в залежності від кольору жиропоту вовни наведені в таблиці 1. В більшості випадків вирогідної різниці немає. Але стабільна тенденція динаміки середніх показників живої маси і довжини вовни за градаціями кольору жиропоту вовни овець різних статевих і вікових груп свідчить про специфіку групової співвідносної мінливості ознак у молодняка і дорослих тварин, у овець до і після відбору.

По всьому дослідному поголів'ю середній ранг за живою масою овець з білим жиропотом складає 2,17, а з світлим і кремовим - 1,87. За градаціями груп молодняка ці показники складають відповідно 2,67 і 1,60, а дорослих – 1,67 і 2,16. Як видно, молодняк овець з білим кольором жиропоту має стійку тенденцію до зменшення живої маси і займає за величиною середніх показників цієї ознаки майже останнє (2,67 з 3,00) місце в трьохкомпонентній системі градацій тварин за кольором жиропоту. По групах дорослих овець встановлено зворотну тенденцію. В межах градацій жиропоту рангові значення середніх показників живої маси баранів-плідників, вівцематок і переярок виявилися меншими (1,67) у тварин з білим жиропотом, ніж з кремовим і світлим (2,33).

Встановлена закономірність пов'язана з характером співвідносної мінливості ознак в онтогенезі овець та особливостями відбору і загального напрямку селекції стада племзаводу “Червоний чабан”. Кореляційна система реалізації спадкових задатків продуктивності і адаптації цілісного організму овець в онтогенезі забезпечує формування такого вовнового покриву у молодняка, який за комплексним поєднанням особливостей жиру і поту сприяє досягненню кращих показників за живою масою у овець з світлим і кремовим, а не білим жиропотом руна. Не виключено, що це пов'язано з особливостями терморегуляції і формування вовново-

го покриву овець до першої стрижки: відносно велика площа шкіри на одиницю живої маси, першочергова функціональна зрілість потових порівняно з сальними залозами, значна загальна відкритість руна і знежиреність верхівок штапелю. В усякому разі у молодняку до першої стрижки у віці 14-15 місяців, а це найбільш активний і значущий період постнатального онтогенезу, спостерігається чітка тенденція до зменшення живої маси овець з білим жиропотом вовни. Це слід враховувати при бонітуванні і відборі овець для селекційних цілей. Необхідно забезпечувати поширення в популяції генетичних задатків унікального поєднання високих показників живої маси тварин з білим жиропотом руна.

Таблиця 1 – Жива маса і довжина вовни в залежності від кольору жиропоту вовни

Статева і вікова група овець	Колір жиропоту					
	білий		світлий		кремовий	
	n	$\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$	n	$\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$	n	$\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$
Жива маса овець, кг						
Барани – плідники	45	113,0±1,67	38	113,7±1,68	25	109,2±2,13
Ремонтні барани	74	71,9±1,06	72	75,3±1,05	56	75,5±0,96
Однорічні барани	54	45,5±0,99	51	46,0±0,81	47	46,4±0,82
Вівцематки	25	58,6±1,21	25	57,9±1,15	10	60,4±1,13
Переярки	62	52,3±0,72	51	52,2±0,87	27	52,1±1,21
Ярки	44	39,6±0,75	65	38,5±0,50	46	40,2±0,77
Все поголів'я	314	63,0±0,42	302	62,0±0,37	211	61,1±0,54
Довжина вовни, см						
Барани – плідники	45	12,3 ± 0,12	38	12,0±0,22	25	12,2±0,28
Ремонтні барани	74	12,8 ± 0,17	72	12,3±0,21	56	12,2±0,20
Однорічні барани	64	10,8 ± 0,16	51	10,5±0,20	47	11,0±0,23
Вівцематки	25	9,4 + 0,24	25	9,0±0,27	10	9,7±0,38
Переярки	62	10,3 ± 0,16	51	10,1±0,16	27	10,0±0,23
Ярки	44	10,2 ± 0,19	65	10,7±0,19	46	10,5±0,23
Все поголів'я	314	11,2 ± 0,09	302	10,9±0,10	211	11,2±0,11

У племінному заводі “Червоний чабан” якраз і підтримується такий напрямок селекції. Якісні характеристики вовнового покриву овець, особливо колір жиропоту, входять до складу провідних ознак комплексної оцінки молодняку при визначенні селекційного призначення тварин. Барани-плідники, вівцематки і переярки пройшли вже відбір різної інтенсивності. Специфіка відбору позначилась на залежності між кольором жиропоту і величиною показників живої маси овець. Порівняно з молодняком тут спостерігається

протилежна тенденція. Вищі показники живої маси мають тварини з білим жиропотом вовни. Не виключається також позитивний вплив вікових змін, але вони більшою мірою стосуються загальних особливостей вовнового покриву незалежно від системи кореляції їх з характеристиками величини овець. Тому стійку тенденцію до зростання живої маси дорослих овець з білим жиропотом слід віднести до ефектів селекції. Сам факт такого поєднання має принципове значення для визначення реальних цілей селекції мериносів за живою масою і якісними показниками вовнової продуктивності овець.

Заслужують уваги абсолютні показники співвідносної мінливості між кольором жиропоту вовни і живою масою основних і ремонтних баранів, як найбільш типових представників дорослих тварин і молодняку стада овець племзаводу “Червоний чабан”. Відповідно до комплексних цілей селекції ремонтні барани представляють найкращий в стаді молодняк, який відібрано у ранньому віці і вирощено в найкращих господарських умовах. Група дорослих баранів-плідників сформована в результаті інтенсивного відбору за комплексним рівнем продуктивності. Їм створюють ідеальні господарські умови. Це найкраще поголів'я овець в стаді. Специфіка співвідносної мінливості між показниками живої маси з кольором жиропоту вовни, що встановлена на всьому дослідному поголів'ї овець лише у формі чіткої тенденції, виявляється тут у більш достовірну закономірність. Жива маса баранів-плідників з білим жиропотом вовни порівняно з кремевим більша на 3,8 кг, а ремонтних – менша на 3,6кг. Таким чином, кращий за живою масою молодняк не завжди має бажаний колір жиропоту вовни. Селекційним шляхом поєднуються ці ознаки у дорослих тварин, особливо при інтенсивному відборі баранів-плідників, а за рахунок цього змінюються у бажаному напрямку спадкові задатки генофонду популяції овець в цілому.

Статеві і вікові групи дослідних овець у більшості випадків мало відрізняються за довжиною штапелю залежно від кольору жиропоту вовни. Загальна тенденція групової (масової) співвідносної мінливості між цими ознаками така: у цілому тварини з білим жиропотом порівняно з світлим і кремевим мають дещо більшу довжину штапелю (ранги відповідно 1,67 і 2,16); по трьох групах молодняку до першої стрижки рангової відмінності тварин за довжиною вовни залежно від кольору жиропоту не спостерігається; барани-плідники, вівцематки і переярки з білим жиропотом порівняно з світлим і кремевим частіше займають перші місця за середніми показниками довжини вовни (ранги відповідно 1,33 і 2,33). Характер групової співвідносної мінливості між взятими ознаками у мо-

лодняка до відбору свідчать, що онтогенетичний механізм формування різноманітності овець за довжиною вовни і кольором жиропоту має відносно незалежний характер. Це полегшує можливість селекційного поєднання бажаних варіантів ознак у дорослих овець за рахунок відбору. Формування групи ремонтних баранів також пов'язане з інтенсивним і багатоступеневим попереднім відбором. Невипадково молодняк з білим жиропотом достовірно переважає тут за середньою довжиною вовни тварин з кремовим жиропотом на 0,6 см. Але фактичний успіх відбору на поєднання бажаних варіантів врахованих ознак залежить також від різнобічних цілей селекції і загальної системи кореляційної залежності у формуванні комплексного рівня продуктивності овець в онтогенезі.

Висновки. Жива маса і довжина штапелю таврійських мериносів мають невеликий зв'язок з кольором жиропоту вовни. По групах молодняку більшу живу масу мають тварини з кремовим жиропотом, а дорослих овець - з білим. Різниця складає 3,5-5,0%.

Література:

1. Васильева Л.Г. Фракционный состав жиропота овец и первичная обработка шерсти // Овцы, козы, шерстяное дело. – 2000. - №4. - С.24-28.
2. Даниленко Г.К. Пути интенсификации мериносового овцеводства на юге Украины // Вівчарство. Міжвідомчий науковий збірник. - К.: Аграрна наука, 1998.-Вип.30.- С.71-75.
3. Калинин В.В. Жиропот и качество шерсти // Животноводство. -1972. - №8. – С.72-73.
4. Летучев К.П. Асканійська порода овець. -К.: Урожай, 1991.-176с.
5. Мороз В.А. Мериносы Австралии. – М.: Колос, 1992.-368с.
6. Шинкаренко М.Д. Про стан галузі вівчарства України та шляхи її відновлення і підвищення конкурентноспроможності // Вівчарство. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – К.: Аграрна наука, 1998.- Вип.30.- С. 7-9.
7. Штомпель М.В. Таврійський внутрішньопородний тип асканійських тонкорунних овець // Науково-виробничий бюлетень “Селекція” .- К.: Асоціація “Україна”, 1994.- С. 84-87.
8. Штомпель М.В. Шляхи вдосконалення асканійських тонкорунних овець таврійського внутрішньопородного типу // Розведення і генетика тварин. Міжвідомчий тематичний збірник.-1999.-Вип.31-32.-С.287-288.